

Defensa dels mèrits del doctorand a càrrec del doctor Joan Oliver Araujo

---

Molt Honorable Senyor President, Magnífic i Excel·lentíssim Senyor Rector, Excel·lentíssims i Il·lustríssims Senyors, senyores i senyors.

Ens trobem avui aquí per investir el senyor Òscar Ribas Reig amb el doctorat honoris causa, en Dret, per la Universitat de les Illes Balears.

Quan el Consell Executiu de la nostra universitat va fer aquesta proposta a la Junta de Govern, tot d'una va trobar un eco favorable entre els seus membres, i, en la sessió del dia 30 de novembre de 1993, fou aprovada per unanimitat. El títol de doctor honoris causa, que constitueix la màxima distinció acadèmica, suposa el reconeixement per part de la nostra universitat dels mèrits extraordinaris concurrents en el guardonat i de la projecció de magisteri en els camps de la seva especialitat.

Al *Llibre de meravelles*, Ramon Llull il·lustra Fèlix, el seu protagonista en la contemplació de les meravelles del món, de tot allò que ens pot incitar a la sorpresa perquè és, en definitiva, aprenentatge i descoberta. I diu Llull:

«En tot lo món no ha cap cosa tan plaent com honor e bona fama que hom haja de les gents».

Des d'ara, senyor Òscar Ribas, esdevindreu membre de la nostra comunitat universitària, un membre voltat de l'honor i la bona fama a què es referia el savi Llull, i tindreu per sempre un lloc preferent entre nosaltres.

Parlar d'una persona que ha sabut merèixer la nostra consideració no és una tasca fàcil. Tampoc no ho és traçar el perfil de la seva trajectòria, explicar-vos a tots, als qui avui us reuniu en aquesta sala, alguns punts que serveixin de reflex, un reflex forçosament massa pàl·lid — seria molt llarg fer-lo complet i nítid—, de la personalitat d'Òscar Ribas. Aquestes paraules són, doncs, l'intent d'aproximació a un home i a la seva trajectòria. Una trajectòria que l'ha portat a ser avui aquí.

Els antics parlaven de l'existència humana i la comparaven amb el recorregut d'un riu. Un recorregut que condueix sempre a la mar, com diu Jorge Manrique. Però els rius del món són nombrosos i s'escampen per fer la terra fèrtil i els sembrats pròspers. N'hi ha de moltes classes, de rius. Alguns que tenen el cabdal poderós, que avancen segurs i enèrgics, que són font de vida, que resulten bells per a la contemplació, que es poden recórrer i, fins i tot, navegar. Altres són esquifits i tristos, com petites engrunes d'aigua en un desert immens. La vida d'Òscar Ribas és molt semblant a la del primer tipus de rius, d'aquells que reguen els camps i que tenen l'aigua blava, gairebé de tonalitats marines. Comencem, emperò, fent un esbós de la seva biografia.

Òscar Ribas va néixer a la parròquia andorrana de Sant Julià de Lòria el dia 26 d'octubre de 1936, l'any tràgic en què comença la Guerra Civil espanyola. Es va llicenciar en Dret per la Universitat de Barcelona i va fer estudis de Filosofia a la Universitat suïssa de Friburg. En l'economia del seu país, ha desenvolupat un paper ben significatiu com a empresari en els sectors industrial i bancari. Entre els nombrosos càrrecs públics que ha ocupat, podem destacar-ne els següents: fou Conseller General, és a dir parlamentari, de 1972 a 1975 i de 1976 a 1979; va ser el primer Cap de govern del Principat d'Andorra, de 1982 a 1984; ocupà de bell nou la presidència de l'executiu de 1990 a 1992, i fou reelegit per tercera vegada dia 4 de maig de 1993. En la legislatura que es va iniciar amb aquesta darrera elecció, varen tenir lloc una sèrie d'esdeveniments de cabdal importància per a la història del seu país: fou aprovada la primera Constitució escrita del Principat d'Andorra (ratificada per referèndum el 14 de març de 1993); Andorra va ser admesa com a membre de ple dret a l'Organització de les Nacions Unides (28 de juliol de 1993) i a la UNESCO (2 de novembre de 1993); es va elaborar, sota la direcció del professor Cuno Pümpin, el Pla Estratègic, que marca el camí del futur econòmic andorrà a mig i a llarg termini; i, finalment, es va signar el Tractat de bon veïnatge, d'amistat i

de cooperació entre el Principat d'Andorra, la República francesa i el Regne d'Espanya (3 de juny de 1993). Després de la seva nova victòria electoral, l'11 de desembre de 1993, el senyor Òscar Ribas ocupà per quarta vegada la presidència del govern i prosseguí amb fort entusiasme i notable èxit el treball iniciat la legislatura anterior. Entre els guardons i les distincions que ha rebut com a reconeixement de tota aquesta tasca, cal destacar el premi Gabriel Alomar (1993), atorgat per l'Obra Cultural Balear.

En aquest acte volem retre homenatge públic al primer president constitucional d'Andorra. Tenim la voluntat de deixar-ne constància acadèmica per a la memòria històrica. Per això és lícit deixar-nos endur per un noble sentiment de gratitud i d'admiració. Però, alhora, i precisament perquè la Universitat representa la màxima instància de la cultura i la intel·ligència, estam obligats a donar testimoniatge de les raons que ens han conduït a l'atorgament del doctorat honoris causa al senyor Òscar Ribas. És hora, doncs, d'exposar alguns dels aspectes més rellevants del seu pensament i de la seva acció política. El procés reflexiu que hem seguit s'articula entorn de tres eixos fonamentals:

1r. El seu paper com a capdavanter i principal artífex de la transformació d'un arcaic Principat medieval en un modern Estat democràtic de dret.

2n. La seva defensa apassionada de la unitat lingüística i cultural de totes les terres de parla catalana.

3r. El seu esforç per tal d'intensificar els múltiples i diversos llaços que uneixen Andorra amb les Illes Balears.

Analitzem, breument, cadascun dels punts d'aquesta tríade.

Capdavanter i principal artífex de la transformació d'un arcaic Principat medieval en un modern Estat democràtic de dret.

Com a primer pas per dur endavant aquesta metamorfosi, va ser necessari aprovar una Constitució que en tingués, a més del nom, els continguts i la dignitat propis. L'acte d'aprovació tingué lloc, després del referèndum preceptiu, el dia 28 d'abril de 1993. La necessitat d'una transformació profunda apareixia ja a les primeres línies del seu preàmbul, quan afirma literalment que el poble andorrà és «conscient de la necessitat d'adequar l'estructura institucional d'Andorra a les noves circumstàncies que comporta l'evolució de l'entorn geogràfic, històric i sociocultural en què es troba situada».

El títol primer de la Constitució, sota la rúbrica «De la sobirania d'Andorra», expressa molt clarament la principal preocupació dels constituents; i, amb la mateixa finalitat, les paraules que encapçalen el primer paràgraf del primer article diuen que «Andorra és un Estat independent». Afirmació que, en un altre context, podria resultar supèrflua i fins i tot extravagant, però que en les peculiars circumstàncies del cas que ens ocupa té un sentit ben concret. A l'afirmació d'independència, s'hi afegeix, amb una clara influència de la Constitució espanyola de 1978, el seu caràcter d'Estat «de dret, democràtic i social»; i, més endavant, la Constitució proclama com a principis inspiradors de l'acció de l'Estat andorrà el respecte i la promoció de la llibertat, la igualtat, la justícia, la tolerància, la defensa dels drets humans i la dignitat de la persona.

Amb tot això, aquest petit país pirenaic de parla catalana assolí una fita important en el seu camí d'obertura al món, i ingressava amb tots els honors al concert de les nacions. A partir d'aquest moment, Andorra s'ha convertit en un Estat europeu modern que, abandonat bona del seu caràcter pintoresc del passat, ha assumit un veritable protagonista internacional, amb les úniques limitacions que les que es deriven de les seves específiques magnituds demogràfiques i geogràfiques. Així doncs, com apuntàvem, el mateix 1993 Andorra va ser admesa com a membre de ple dret a l'ONU i a la UNESCO.

El 28 de juliol de 1993, el senyor Òscar Ribas, en el marc solemne de l'Assemblea General de les Nacions Unides, va posar en relleu la transformació experimentada pel seu País amb les següents paraules:

«Avui és un dia històric per a Andorra. El meu Estat ha estat admès com a membre de l'Organització de les Nacions Unides; hem vingut aquí a Nova York per hissar la nostra bandera junt amb les dels altres Estats. Culminen així moltes de les aspiracions del nostre poble i tot un procés de serena i tenaç transformació. Andorra ja no és un vestigi del dret feudal i medieval sinó un Estat homologat segons els criteris del dret internacional modern. I d'aquesta manera, s'ha tancat tot un secular procés de formulació jurídica que es va iniciar amb el pariatges ara fa més de set-cents anys i ens ha conduït a la cerimònia que estem vivint».

En aquest mateix acte, el senyor Òscar Ribas va recordar que el camí per arribar a aquesta modernització institucional havia estat llarg i complex. Així, després de recordar que l'any 1925 ja hi va haver un primer intent d'aproximació a la Societat de Nacions, va afirmar:

«Avui, en assolir aquesta fita, Andorra obté els objectius de normalització i d'integració a la comunitat internacional als quals moltes persones de la meva generació, i jo mateix, hem dedicat els millors anys de la nostra vida».

Aquestes idees varen ésser reiterades pel senyor Òscar Ribas al discurs que va pronunciar a la UNESCO el dia 2 de novembre de 1993.

Defensor apassionat de la unitat lingüística i cultural de totes les terres de parla catalana.

Era a finals de 1993, a Palma, en la Nit de la Cultura organitzada per l'Obra Cultural en el marc dels premis 31 de Desembre, quan, en recollir el premi Gabriel Alomar, Òscar Ribas afirmava:

«La llengua i la cultura que compartim són les mateixes. El català és la nostra llengua familiar i oficial, com ho és la vostra. A Andorra parlem la mateixa llengua de Ramon Llull, Ausiàs March i de Salvador Espriu».

Onze anys abans, el 23 de juliol de 1982, el poeta Salvador Espriu —amic personal del senyor Òscar Ribas— li havia adreçat una carta demanant-li que fes sentir la «sobirana» llengua catalana pertot «arreu». Salvador Espriu sabia molt bé que el destinatari de la seva lletra compartia plenament el que diuen alguns dels seus versos més coneguts:

«Ah,	joves	llavis	desclosos	després		
de	la	fosc,	si	sabíeu	com	l'alba
ens	ha	trigat,	com	és	llarg	d'esperar
un	alçament	de	llum	en	la	tenebra!
Però	hem	viscut	per	salvar-vos	el	mots,

per retornar-vos el nom de cada cosa».

El desig d'Espriu esdevingué realitat l'any 1993: Òscar Ribas va dur el català a les més altes instàncies del món. En efecte, el català fou emprat com a llengua de comunicació a l'ONU, a la UNESCO i a la Ciutat del Vaticà. Andorra, en aquesta conjuntura, va fer un servei impagable a la projecció internacional de la llengua catalana. En concret, davant l'Assemblea General de les Nacions Unides, després d'haver recordat «que per ser cal aprofundir en les pròpies arrels», Òscar Ribas va afirmar rotundament:

«Les nostres arrels són les de la cultura catalana. El català és el nostre idioma oficial. És en la llengua de Ramon Llull, Ausiàs March i Salvador Espriu, la qual es parla des de Fraga —a l'Aragó— fins a Maó —a l'illa balear de Menorca— i des de Salses —al Rosselló francès— fins a Guardamar —a les terres meridionals del País Valencià. És en aquesta llengua, la catalana, que he vingut davant aquesta Assemblea a parlar de pau, llibertat i fraternitat».

En la mateixa línia, en el discurs d'adhesió a la UNESCO, pronunciat el 2 de novembre de 1993, va afirmar que la recent entrada d'Andorra als organismes internacionals ha permès que la llengua i la cultura catalanes fossin presents a les més altes instàncies mundials. I, per evitar qualsevol ambigüitat, afegeix, rotund: «Ens trobem units a la comunitat catalana d'ancestral testimoni cultural».

Tot això ja s'havia plasmat jurídicament de forma incontestable a la Constitució de 1993, quan a l'article 2.1 es diu que «la llengua oficial de l'Estat és el català». No hi ha, per tant, cooficialitat del català, castellà i francès, com algun grup minoritari havia proposat. Explícitament, i sense cap fórmula que pugui amagar ambigüitats calculades i sovint restrictives per a les llengües minoritàries, es diu que el català és l'única llengua oficial de l'Estat andorrà.

Òscar Ribas també ens ha explicat la fórmula a través de la qual ha estat possible que la llengua catalana s'hagi mantingut a Andorra durant tants de segles, fins i tot en els moments més difícils. La clau per a aquesta heroica supervivència del català a les seves terres —i convendria que no ho oblidàssim— és molt senzilla: la gent ha estimat la llengua catalana, l'ha parlada i l'ha escrita. Aquesta és la síntesi del que és necessari perquè el català adquireixi definitivament, també entre nosaltres, el seu caràcter de llengua normal a tots les àmbits: l'hem d'estimar, l'hem de parlar i l'hem d'escriure.

Treballador tenaç per intensificar els múltiples i diversos llaços que uneixen Andorra amb les Illes Balears.

Sovint el senyor Òscar Ribas ha fet insistència en els nexes del passat i s'ha esforçat per intensificar els vincles del present i del futur entre Andorra i les Illes Balears. Per tal de justificar la conveniència de fer més vives les relacions entre ambdues terres, sempre que n'ha tingut l'oportunitat, ha volgut posar en relleu els aspectes comuns que ens agermanen. En aquest sentit:

1r. Ha subratllat que Andorra i les Balears són dos països aïllats, que viuen el fenomen de la insularitat, muntanyenca en un cas i marítima en l'altre. Així, ha recordat, amb insistència, que Andorra també és una illa, voltada per la neu i la muntanya, en lloc de les aigües del Mediterrani.

2n. També ha reflexionat sobre les limitades dimensions geogràfiques d'ambdós països i ha afirmat que Andorra, com Mallorca, ha sabut aprofitar les seves reduïdes dimensions i els seus recursos naturals per crear un país pròsper, dinàmic i emprenedor.

3r. Ha recordat, a més a més, la comuna herència romana, la que ens deixà la mateixa llengua, filla del llatí, el dret, el sentiment de donar importància a la família i, en definitiva, una concepció molt semblant de la vida.

4t. Ha insistit, d'altra banda, en el fet que ambdós països basen una gran part de les respectives economies en el turisme i, per tant, en l'acolliment de l'estranger, és a dir, d'aquell qui ve de fora. Com assenyala el Pla estratègic dirigit pel professor Cuno Pümpin, Andorra — igual que Mallorca— ha de millorar el seu nivell turístic. Perquè no es pot atreure un turisme d'alta qualitat, si l'entorn no correspon al nivell demanat. En aquest sentit, tant els experts que han estudiat el cas andorrà com els qui han analitzat la problemàtica de les Illes Balears, han posat en relleu una idea central: la importància de salvaguardar i de millorar la qualitat del medi ambient. En efecte, només en un entorn net i protegit es pot desenvolupar un turisme de qualitat superior. La indústria turística —de vegades tan mal administrada— marca i determina el caràcter d'un poble. També per aquesta raó hi ha molts trets comuns entre el caràcter andorrà i el dels habitants de les nostres illes.

5è. Finalment, en diverses ocasions, ha destacat que Andorra i les Illes Balears tenen problemes semblants d'infraestructura, de depredació del medi natural, i d'integració de les comunitats forasteres.

Totes aquestes coincidències foren sintetitzades pel mateix senyor Òscar Ribas, el 17 de desembre de 1993, quan, en sortir de l'entrevista que va mantenir amb el president de la nostra comunitat autònoma, el senyor Gabriel Cañellas, va parlar de la necessitat «d'incrementar les relacions entre dos pobles germans i amb infinitat de coincidències».

Òscar Ribas, aquesta és la vostra obra. O segurament només una petita part d'ella. Perquè és difícil fer-ne la síntesi, de les grans obres. De la mateixa manera que no és gens senzill calcular la força d'un riu impetuós, ni l'investida del seu cabdal, ni el color exacte de les seves aigües. Tanmateix, és precisament per la vostra obra, és a dir, pels vostres mèrits, que som avui aquí. Per aquest treball —en la defensa de l'Estat democràtic de dret, en la protecció de la nostra maltractada llengua catalana, i en l'enfortiment dels vincles que existeixen entre Andorra i les Balears— la Universitat de les Illes Balears us ha volgut atorgar el doctorat honorífic. Però vós, en acceptar-lo, honorau també la nostra Universitat. Sapiguen que, després del president de les Corts Generals, senyor Fèlix Pons, sou el primer a rebre el doctorat honoris causa en Dret. Aquest és, ningú no ho dubti, un bell començament per als nostres estudis jurídics. Déu vulgui que els qui us segueixin en tan honrós llistat tinguin bona part dels vostres mereixements.

He dit.